

Branchenorm Werken op hoogte voor molenaars

De molenaar heeft met het werk op de molen regelmatig te maken met hoogtes. In de opleiding wordt hier de aandacht op gevestigd. Elke molenaar heeft tijdens zijn/haar opleiding op een molen ervaring opgedaan met het gebruik van valbeveiliging bij werken op hoogte.

De beste maatregel om risico's bij het werken te beperken, is het voorkomen dat mensen zich op hoogte moeten begeven. Indien het nodig is dat de molenaar op hoogte werkzaamheden moet verrichten, gelden onderstaande richtlijnen.

Het werken op hoogte valt uiteen in twee categorieën:

1. Voorleggen van een zeil (niet aangelijnd)
2. Werken op hoogte (aangelijnd)

1. Voorleggen van een zeil (niet aangelijnd)

In het geval van het voorleggen van zeilen is de molenbranche van mening dat het gebruik van de valbeveiliging de veiligheid niet tot nauwelijks ten goede komt en in sommige gevallen het risico vergroot. Daarenboven past het ook niet binnen de praktische handelingen bij uitvoeren van het ambacht. Bij het voorleggen van een zeil geldt als branchenorm om geen valbeveiliging te gebruiken. De molenbranche legt de nadruk op het voorkomen van risico's en het stellen van voorwaarden/nemen van maatregelen onder welke omstandigheden het klimmen in de wiek wordt gedoogd.

Er zijn twee manieren om een zeil voor te leggen. Het zal per geval verschillen welke methode toepasbaar is. Voor beide methodes is aandacht tijdens de opleiding tot molenaar:

- a. Voorleggen vanaf de grond/stelling. De molenaar vermijdt het risico door het om de kikkers leggen zoveel als mogelijk vanaf de stelling/belt of het maaiveld te doen. Het is hierbij van belang dat de lussen van het zeil op de juiste lengte, plaats en manier door het lijketouw te steken. De lussen zijn soepel en niet te dik. Het voorleggen van zeilen vanaf de grond of de stelling wordt in de opleiding beoefend.
- b. Voorleggen door in de wiek te klimmen. In voorkomende gevallen zal het klimmen in de wiek nodig zijn om het zeil voor te leggen als het vanaf de grond/stelling niet lukt. Hierbij is het van belang dat het risico van vallen wordt beperkt.
 - De molenaar is zowel lichamelijk als geestelijk in een goede toestand.
 - De molenaar draagt gedegen (veiligheids-)schoeisel met een hak.
 - Het hekwerk is in goede staat: niet aangetast, de bevestiging (spijkers, schroeven, hekwiggen) is in orde.
 - De molen staat op de wind.
 - De molenaar heeft drie contactpunten vast. Dus twee voeten en een hand of twee handen en een voet.
 - De molenaar draagt geen gereedschappen en materialen bij zich.
 - Bij veel wind of twijfels over de werking van de vang klimt de molenaar niet in de wiek. Als dit in hoogstnoodzakelijke gevallen toch nodig is, legt men het wiekenkruis vast en is extra alert.
 - Wanneer het hekwerk glad is door aanvriezen of mossen, klimt de molenaar bij voorkeur niet in de wiek. De molenaar klimt dan alleen in hoogstnoodzakelijke gevallen in het wiekenkruis en is extra alert.
 - Bij het uitnemen van windborden overschrijdt een molenaar de 2,5 meter hoogte niet.
 - In de opleiding tot molenaar is aandacht besteed aan het veilig voorleggen van een zeil door in de wiek te klimmen.

2. Werken op hoogte (aangelijnd)

Het aanslaan van hekwiggen, het vastzetten van wervels, het wisselen van zeilen of het doen van timmer- en schilderwerkzaamheden zijn voorbeelden van werkzaamheden op een windmolen die veelvuldig door de molenaar worden gedaan. Daar waar 'molenaar' staat, worden ook molenaars in opleiding, molenmakers of andere personen bedoeld die genoemde werkzaamheden uitvoeren. Daar waar 'molen' staat, worden zowel wind- als watergedreven molens bedoeld.

Voor het doen van werkzaamheden op hoogte sluit de molenbranche zich aan bij de actuele wet- en regelgeving en stelt daarenboven molen-gerelateerde uitgangspunten:

- Tijdens het werken op de hoogte:
 - Gebruikt de molenaar een valbeveiliging;
 - Is de molenaar niet alleen op de molen;
 - Heeft de molenaar die de werkzaamheden uitvoert en de andere aanwezige persoon een functionerende mobiele telefoon (of ander middel die de molenaar in staat stelt contact te leggen met anderen) op zak zodat in geval van een calamiteit gebeld kan worden.
- Een valbeveiliging maakt het werk niet veiliger, is niet een excuus om zich in slecht hekwerk of op een ondeugdelijke steiger te begeven of hoogtevrees te overwinnen.
- Bij gebruik van een valbeveiliging moet vooraf worden ingeschat of de molenaar bij een eventuele val tijdig bevrijd kan worden (ter illustratie: indien bevrijding langer dan 5 tot 10 minuten duurt, kan als gevolg van doorbloedingsstoornissen een levensbedreigende situatie ontstaan en is inzet van hulpdiensten acuut noodzakelijk).
- Wanneer de inschatting is dat de molenaar zichzelf of anderen hem niet tijdig kunnen redden, onderzoek dan of er mogelijkheden zijn het werk op een andere wijze uit te voeren (steiger, hoogwerker, e.d.). De vraag is of het werk dan nog passend is binnen de taken die van een molenaar mogen worden verlangd.
- Werkzaamheden worden bij voldoende daglicht uitgevoerd.
- Degene die de werkzaamheden uitvoert, draagt gedegen (veiligheids-)schoeisel met hak, heeft een goede fysieke en geestelijke gesteldheid en staat niet onder tijdsdruk.
- De werkomgeving en de onderliggende ruimtes (onder de stelling) zijn voor derden ontoegankelijk gemaakt.
- Wanneer in het wiekenkruis wordt gewerkt, is dit in goede staat van onderhoud.
- Het wiekenkruis is geborgd.
- De weersomstandigheden zijn gunstig en stabiel en een weersomslag wordt gedurende het werk niet verwacht.
- De molen staat bij het voorhangen van de zeilen op de wind.
- De valbeveiliging is aangeschaft bij een erkend bedrijf, geschikt voor het beoogde doel, in goede staat en wordt geïnspecteerd volgens de geldende normen.
- Indien het hekwerk glad is door aanvriezen of mossen, klimt de molenaar niet voor werkzaamheden in het wiekenkruis. Als zonder het verrichten van deze werkzaamheden de molen niet veilig kan draaien, wacht de molenaar betere omstandigheden af en staat de molen stil.
- Gereedschappen en materialen zijn geborgd tegen vallen, bijvoorbeeld d.m.v. het gebruik van een gereedschapsgordel, riem of koord waaraan dit bevestigd is.
- In geval van een calamiteit (redden andere molenaar, zeil om as, etc.) wordt een vorm van valbeveiliging ten zeerste geadviseerd zodat de situatie niet verergert. Breng altijd eerst jezelf in veiligheid voordat je een ander helpt.